

*Rotterdam Institute of Private Law
Accepted Paper Series*

***De beslagrechtelijke uitwerking
van het verhaal op de huwe-
lijksgemeenschap***

M.L. Tuil*

*Published in
WPNR 2010 (6859), p. 734-739*

---

* Postdoc bij het Rotterdam Institute of Private Law, Erasmus Universiteit Rotterdam; tuil@law.eur.nl.

Abstract

Als een in een gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoot schulden maakt, dan kunnen deze schulden op de huwelijksgemeenschap worden verhaald. Dit gegeven blijkt duidelijk uit art. 1:95 en 96 BW. De wet en de handboeken zwijgen echter over de vraag hoe dit verhaal beslagrechtelijk moet worden vormgegeven. In deze bijdrage zal blijken dat – nu de beide echtgenoten bij het beslag een eigen positie hebben – het beslag op de huwelijksgemeenschap op enkele belangrijke punten afwijkt van een gewoon beslag. Het beslag wordt evenals een gewoon beslag gelegd op basis van de veroordeling van de schuldenaar tot betaling. Eveneens behoort deze schuldenaar – anders dan de Hoge Raad leert – als geëxecuteerde te worden aangemerkt. Het beslag moet echter – anders dan in de beslagpraktijk wel gebruikelijk is – aan de echtgenoot-niet-schuldenaar worden betekend. Deze echtgenoot heeft vervolgens de bevoegdheid om zich door een schriftelijke mededeling aan de deurwaarder tegen het beslag te verzetten. Als de echtgenoot-niet-schuldenaar met het bestuur van het te executeren goed belast is of zou kunnen zijn, dan verdient het aanbeveling om hem als derde-beslagene aan te merken, al wordt, als dit achterwege blijft, de geldigheid van een beslag jegens de echtgenoot-schuldenaar niet aangetast.

Keywords

Beslag; verhaalsbeslag; executie; derdenbeslag; huwelijksgemeenschap; ‘ieder voor het geheel’-leer; ‘ieder voor een aandeel’-leer; executorialle titel; echtgenoten; privaatrecht; procesrecht; burgerlijk recht

De originele paginanummering wordt in deze tekst aangegeven door deze tussen [] te plaatsen.

[734]

1. Inleiding

Als een in een gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoot schulden maakt, dan kunnen deze schulden op de huwelijksgemeenschap worden verhaald. Dit gegeven blijkt duidelijk uit art. 1:95 en 96 BW. De wet en de handboeken zwijgen echter over de vraag hoe dit verhaal beslagrechtelijk moet worden vormgegeven.¹ In deze bijdrage behandel ik deze vraag. Hierbij zal ik eerst stilstaan bij enkele uitgangspunten die gelden bij het beslag op de huwelijksgemeenschap (2) en bij de positie van beide echtgenoten bij dit beslag (3). Met dat laatste doel ik op de vraag of ieder van de echtgenoten zelfstandig zijn rechten op de huwelijksgemeenschap kan waarborgen of dat dit dient te geschieden in het kader van de uitsluitend tegen de echtgenoot-schuldenaar aangespannen vordering tot betaling. Vervolgens ga ik na of de in deze procedure verkregen titel een voldoende basis vormt voor de uitwinning van de huwelijksgemeenschap (4). Het antwoord hierop hangt nauw samen met de vraag wie van de echtgenoten als ‘de geëxecuteerde’ moet worden aangemerkt (5). Tevens onderzoek ik hoe beide echtgenoten op de hoogte komen van een op gelegd beslag en hoe zij zich tegen dit beslag kunnen verzetten (6).

---

¹ Behoudens enkele aanwijzingen in art. 61 en 63 Fw.

Tot slot komt aan de orde of, en zo ja wanneer, één van de echtgenoten als derde-beslagene moet worden aangemerkt (7). Ik sluit af met een conclusie (8).

2. Enkele uitgangspunten

Alvorens ik aan de bovenstaande vragen toekom, eerst enkele uitgangspunten: Ik concentreer mij in deze bijdrage telkens op het executoriaal beslag, al verwijs ik wel naar de voor het conservatoire beslag relevante wetsbepalingen. Voorts ga ik telkens uit van de situatie waarin één echtgenoot schuldenaar is (de 'echtgenoot-schuldenaar'), terwijl de andere echtgenoot dat niet is (de 'echtgenoot-niet-schuldenaar'). Het geval waarin beide echtgenoten, al dan niet op de voet van art. 1:85 BW, (hoofdelijk) schuldenaar zijn, laat ik buiten behandeling. Daarnaast geldt telkens dat de te executeren goederen daadwerkelijk deel uitmaken van de huwelijksgemeenschap en dat noch de schuld waarvoor beslag wordt gelegd, noch de goederen waarop beslag wordt gelegd in enige mate verkocht zijn in de zin van art. 1:94 lid 3 BW. Tot slot zij opgemerkt dat bij beslag op de huwelijksgemeenschap sprake is van beslag op het gehele tot de huwelijksgemeenschap behorende goed en niet op de aandelen van één of beide echtgenoten daarin.² Art. 437 Rv (zie voor het conservatoire beslag art. 707 Rv) dat de executie van een aandeel in een goed regelt, blijft dan ook buiten toepassing.

3. De positie van de echtgenoten bij de executie

Wil men de vraag beantwoorden hoe het verhaal op de huwelijksgemeenschap beslagrechtelijk vorm wordt gegeven, dan moet men allereerst de vraag beantwoorden wat de positie van de echtgenoten is tijdens die executie. Is, nu de vordering tot betaling uitsluitend tegen de echtgenoot-schuldenaar wordt ingesteld, het uitsluitend aan deze echtgenoot om in het kader van deze procedure de belangen van beide echtgenoten bij de huwelijksgemeenschap veilig te stellen, of houdt de gerechtigdheid van de echtgenoot-niet-schuldenaar tot de huwelijksgemeenschap in dat deze echtgenoot zelfstandig voor zijn belangen mag opkomen? In het eerste geval zou bij de executie worden gehandeld alsof de huwelijksgemeenschap slechts één rechthebbende heeft, de echtgenoot-schuldenaar, en moet van de positie van de andere echtgenoot worden geabstraheerd. In het tweede geval is positie van de echtgenoot-niet-schuldenaar vergelijkbaar met die van degene wiens goed kan worden uitgewonnen voor de schuld van een ander, zoals bijvoorbeeld de eigenaar van bodemzaken die door de Ontvanger worden uitgewonnen voor de schulden van een ander dan de eigenaar van deze zaken (art. 22 Inv.w. 1990) of degene wiens zaak door een retentor wordt teruggehouden en kan worden uitgewonnen op grond van een schuld van de wederpartij van de retentor, niet zijnde de eigenaar van de teruggehouden zaak (art. 3:291 jo. art. 3:292 BW).

Bij deze vraag gaat het om de gerechtigdheid van beide echtgenoten tot de huwelijksgemeenschap. Ten aanzien van daarvan bestaan twee opvattingen. In de eerste opvatting, de 'ieder voor het geheel'-leer, is de niet-ontbonden huwelijksgemeenschap **[735]**

---

² Vgl. HR 30 maart 2001, *NJ* 2002, 380, m.nt. Snijders (*LISV/Grifhorst*) en HR 19 december 2008, *NJ* 2009, 26, *JBPr* 2009, 13, m.nt. Tuil (*A en B/Ontvanger*) waarin de Hoge Raad opmerkt dat het verhaal op een aandeel in een goed moet worden onderscheiden van verhaal op dat goed zelf.

‘een vermogen waarin geen aandelen kunnen worden onderscheiden, maar waarin beide echtgenoten voor het geheel gerechtigd zijn.’³

Met andere woorden, volgens deze leer zijn beide echtgenoten ieder voor het geheel, dat wil zeggen ieder voor honderd procent, gerechtigd is tot de huwelijksgemeenschap. Volgens deze leer onderscheidt de niet-ontbonden huwelijksgemeenschap zich van andere gemeenschappen zoals de gemeenschap van een personenvennootschap of de gemeenschap die bestaat tussen ongehuwd samenwoners. In die gemeenschappen zijn de deelgenoten slecht voor een aandeel, bijvoorbeeld vijftig procent, gerechtigd. Tegenover deze leer staat de ‘ieder voor een aandeel’-leer. Volgens deze opvatting verschilt de niet-ontbonden huwelijksgemeenschap niet van de overige gemeenschappen en zijn beide echtgenoten voor een aandeel, meestal vijftig procent, gerechtigd tot de huwelijksgemeenschap.⁴ Hiervoor wordt doorgaans verwezen naar de *Van der Kammen*-beschikking uit 1988,⁵ maar ook al in 1943 oordeelde de Hoge Raad met zoveel woorden dat beide echtgenoten voor de helft gerechtigd zijn tot de huwelijksgemeenschap.⁶

In de ‘ieder voor het geheel’-leer wordt de verhaalbaarheid van schulden van de echtgenoten op de huwelijksgemeenschap uit de gerechtigdheid van de echtgenoot-schuldenaar daartoe verklaard.⁷ De gedachte is dat de schuldeiser van een echtgenoot deze mag beschouwen als de enig rechthebbende van de huwelijksgemeenschap. Dit houdt in dat de schuldeiser zich al mag verhalen op basis van art. 3:276 BW. Art. 1:95 en 96 BW zijn in deze opvatting eigenlijk overbodig. Een rigide interpretatie van dit standpunt brengt mee dat tijdens de executie moet worden geabstraheerd van de positie van de echtgenoot-niet-schuldenaar. Dit is echter geen noodzakelijke consequentie. Immers, volgens de ‘ieder voor het geheel’-leer is ook de echtgenoot-niet-schuldenaar voor het geheel gerechtigd. Er kan dus ook worden verdedigd dat deze echtgenoot (ook) moet worden beschouwd als de rechthebbende en zodoende voor zijn rechten mag opkomen. Zo bezien bestaat weinig onderscheid met de ‘ieder voor een aandeel’-leer waarin de echtgenoot-niet-schuldenaar voor zijn rechten mag opkomen, omdat hij wordt beschouwd als de gedeeltelijk rechthebbende.

Aan de rechtspraak van de Hoge Raad zijn aanwijzingen te ontleen dat tijdens de executie niet moet worden geabstraheerd van de positie van de echtgenoot-niet-schuldenaar. De Hoge Raad heeft namelijk geoordeeld dat deze echtgenoot derdenverzet (art. 375 Rv) mag instellen aangezien hij bij de veroordeling tot betaling geen partij was en door die veroordeling *in zijn rechten wordt aangetast*.⁸ Dat van de positie van de echtgenoot-niet-schuldenaar niet behoort te worden geabstraheerd blijkt nog duidelijker uit het arrest *Van Kaam/Kantorengemeenschap*.⁹ In dat arrest heeft de Hoge Raad geoordeeld dat de echtgenoot-niet-schuldenaar bevoegd is om zich door een executiege-

³ Asser/De Boer 1, 2006, nr. 295, Klaassen/Luijten & Meijer I, 2005, nr. 163, Pitlo/Van der Burght & Doek, 2002, nr. 313.

⁴ Van Mourik & Verstappen, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding*, Deventer: Kluwer 2006, p. 95 en Verstappen, *Rechtsopvolging onder algemene titel* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 1996, par. 7.5, Tuil, *Verdelingsbeslagen* (diss. Rotterdam), Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2009, nr. 46-49.

⁵ HR 9 september 1988, *NJ* 1989, 239, m.nt. Kleijn (*Van der Kammen*). Zie over deze beschikking de in noot 7 genoemde literatuur.

⁶ HR 2 december 1943, *NJ* 1944, 23. Vgl. ook HR 15 december 1961, *NJ* 1962, 48 (*Naeije/Naeije*).

⁷ Zie bijvoorbeeld Nuytinck, ‘De Hoge Raad en de huwelijksgemeenschap’, *WPNR* 1989 (5925), p. 446, met reactie van Van der Ploeg in *WPNR* 5925 en een naschrift van Nuytinck in datzelfde nummer.

⁸ HR 8 december 1989, *NJ* 1990, 192 (*Zavatta/Uggeri*).

⁹ HR 11 juli 2003, *NJ* 2004, 570, m.nt. Snijders (*Van Kaam/Kantorengemeenschap*).

schil te verzetten tegen de tenuitvoerlegging op de huwelijksgemeenschap van de veroordeling tot betaling. Daarbij geldt dat hij niet is gebonden aan de voor de geëxecuteerde geldende beperkingen bij het verzet tegen de executie. Voor de geëxecuteerde geldt – kort gezegd – dat het verzet geen verkapt rechtsmiddel is en dat de rechter alleen in uitzonderingsgevallen, zoals misbruik van bevoegdheid door de executant, schorsing van de executie mag bevelen.¹⁰ De echtgenoot-niet-schuldenaar mag daarentegen nieuwe verweren aanvoeren, zoals het verweer dat de overeenkomst die de basis vormt voor het te executeren vonnis op grond van art. 1:88 BW is vernietigd. Mijn conclusie uit het voorgaande is dat bij de het beslag op de huwelijksgemeenschap de echtgenoot-niet-schuldenaar een positie heeft die vergelijkbaar is met de derde wiens goed voor de schuld van een ander kan worden uitgewonnen.

4. Op basis van welke executoriale titel kan beslag worden gelegd?

In de rechtspraak wordt het beslag op goederen van de huwelijksgemeenschap doorgaans gelegd op basis van de veroordeling tot betaling van de echtgenoot-schuldenaar. Het is de vraag of deze executoriale titel voldoende is, aangezien bij de executie niet van de positie van de echtgenoot-niet-schuldenaar mag worden geabstraheerd.

In dit kader is het allereerst van belang om aan te tekenen dat een executoriale titel ook ten uitvoer kan worden gelegd tegen iemand die bij de totstandkoming daarvan geen partij was. Dit blijkt uit het arrest *Schuring/Sweelinck Conservatorium*.¹¹ In dat arrest beantwoordt de Hoge Raad de vraag of een [736] veroordeling tot ontruiming van een gebouw die door de koper daarvan tegen de verkoper is verkregen, ook ten uitvoer kan worden gelegd als die ontruiming ook derden (in casu krakers van het gebouw) zou treffen. Hoewel dit een bijzonder geval betreft, oordeelt de Hoge Raad in algemene bewoordingen. Hij leidt uit verschillen bepalingen van het executierecht af dat een executoriale titel in beginsel ook ten uitvoer kan worden gelegd tegen derden die bij de totstandkoming daarvan geen partij waren.

Met deze regel in het achterhoofd heeft de wetgever het verhaal op een niet aan de schuldenaar toebehorend goed dat op grond van een bijzonder verhaalsrecht kan worden uitgewonnen, nader uitgewerkt in art. 435 lid 2 en 3 Rv; zie voor het conservatoire beslag art. 708 Rv. Blijkens deze bepalingen kan de executie plaatsvinden op basis van hetzij de tegen de schuldenaar verkregen veroordeling tot betaling (lid 3), hetzij op basis van de tegen de rechthebbende verkregen veroordeling de executie te dulden (lid 2).

In beginsel is de keuze tussen deze executiemogelijkheden aan de schuldeiser.¹² Het lijkt echter aannemelijk dat in de praktijk de executie op basis van de veroordeling tot betaling van de schuldenaar (lees: 'de echtgenoot-schuldenaar') de meest voor de hand liggende weg is. Dit komt omdat het niet mogelijk lijkt om tegen de rechthebbende (lees: 'de echtgenoot-niet-schuldenaar') een veroordeling om de executie te dulden te verkrijgen vóórdat de veroordeling tot betaling tegen de schuldenaar is verkregen.¹³ Het vroeg-

¹⁰ Vgl. bijv. HR 22 april 1983, NJ 1984, 145, m.nt. Heemskerk (*Ritzen/Hoekstra*).

¹¹ HR 14 januari 1983, NJ 1983, 267, m.nt. Heemskerk (*Schuring/Sweelinck Conservatorium*).

¹² MvA II Inv, Parl. Gesch. Wijziging Rv e.a.w., p. 92.

¹³ Vgl. Mijnsen & Van Mierlo, *Materieel beslagrecht*, Deventer: Kluwer 2009, p. 41. Zie ook Tuil, *Verdelingsbeslagen* (diss. Rotterdam), Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2009, nr. 69 en 70. Anders Oudelaar, 'Inleiding en algemene opmerkingen', in: Oudelaar (red.), *Vademecum Burgerlijk Procesrecht. Executie en beslag*, Deventer: Gouda Quint 2001, p. 38.

tijdig verkrijgen van de veroordeling de executie te dulden en de tenuitvoerlegging daarvan lijkt namelijk sterk op het zonder goede grond buiten het geding houden van de schuldenaar. Een dergelijke handelwijze wordt door de Hoge Raad in het arrest *Schuring/Sweelinck Conservatorium* als mogelijk misbruik van recht bestempeld. Daarbij komt dat de rechthebbende kan afdwingen dat de schuldenaar in het geding wordt betrokken door deze in vrijwaring op te roepen (art. 210 Rv). Het lijkt dus voor de schuldeiser voor de hand te liggen om eerst een procedure tegen de schuldenaar te voeren. Uit art. 435 lid 3 Rv volgt dat deze titel kan worden geëxecuteerd voordat de rechthebbende is veroordeeld om de executie te dulden. Deze veroordeling is pas noodzakelijk als blijkt dat hij zich (door een schriftelijke mededeling aan de deurwaarder) tegen de executie verzet.

Uit het voorgaande blijkt dus dat – in overeenstemming met wat in de rechtspraak gebruikelijk is – de veroordeling tot betaling van de echtgenoot-schuldenaar een voldoende titel vormt voor beslag op de huwelijksgemeenschap.

5. Wie is de geëxecuteerde?

Het begrip ‘geëxecuteerde’ speelt bij een executoriaal beslag een cruciale rol. Hetzelfde geldt voor het begrip ‘beslagene’ bij een conservatoir beslag. Ten aanzien van de persoon van de geëxecuteerde moeten allerlei vormvereisten worden nageleefd. Zo wordt een beslag op roerende zaken die zich onder de schuldenaar bevindend, gelegd door een exploitant aan de geëxecuteerde (440 Rv) en moet ook het proces-verbaal waarin de deurwaarder de in beslag genomen zaken nader aanduidt, worden betekend aan de geëxecuteerde (art. 443 Rv). Bij een beslag op tot de huwelijksgemeenschap is het de vraag of de echtgenoot-schuldenaar dan wel de echtgenoot-niet-schuldenaar als geëxecuteerde moet worden aangemerkt.

De Hoge Raad heeft zich hierover uitgesproken in het arrest *Bankrekening mevrouw Van Schoonhoven*.¹⁴ In dat arrest lag de vraag voor wie als geëxecuteerde heeft te gelden in het geval beslag wordt gelegd uit hoofde van een tegen de man verkregen veroordeling tot betaling van een schuld van de man en dit beslag wordt gelegd op een bankrekening die op naam – en daarmee onder het bestuur – staat van de vrouw. De Hoge Raad oordeelt:

‘In die situatie moet derdenbeslag ten laste van de vrouw worden gelegd, omdat de vrouw de geëxecuteerde of beslagene is. Zij is immers degene op wier naam de bankrekening is gesteld en die aldus in een contractuele verhouding tot de bank staat, terwijl hetgeen zij uit die verhouding van de bank heeft te vorderen onder haar bestuur staat zoals volgt uit het bepaalde in art. 1:97 lid 1 BW. Dat de vrouw zelf geen schuldenaar is met betrekking tot de vordering waarvoor beslag wordt gelegd, staat niet eraan in de weg dat beslag wordt gelegd ten laste van de vrouw op tot de gemeenschap behorende goederen die op haar naam staan. Als beslagene kan de vrouw voor haar belangen opkomen, bijvoorbeeld wanneer beslag zou zijn gelegd op privégoederen die buiten de gemeenschap vallen. Boven-

---

¹⁴ HR 23 oktober 1998, NJ 1999, 130 (*Bankrekening mevrouw Van Schoonhoven*). Zie over dit arrest Broekveldt, *Derdenbeslag* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2003, nr. 531, Van Hees, 'Noot bij HR 23 oktober 1998, NJ 1999, 130', JOR 1999 (47), Kraan, 'Verhaal op een gemeenschapsgoed', EB 1999 (2), p. 8-9 en Jongbloed, *Bijzondere beslagen* (oratie Utrecht), Deventer: Kluwer 2003, p. 24-28.

dien kan de vrouw als rekeninghoudster bij de bank de nodige inlichtingen aan de bank verschaffen omtrent haar huwelijksvermogensregime.’ [737]

De Hoge Raad voegt hier nog aan toe dat

‘(...) wanneer de beslaglegger in onzekerheid verkeert op wiens naam de bankrekening staat, hij derdenbeslag kan leggen ten laste van beide echtgenoten, evenals in het geval dat de bankrekening op naam van beide echtgenoten staat.’

Volgens de Hoge Raad moet dus in beginsel de bestuursbevoegde echtgenoot als de geëxecuteerde worden aangemerkt, ongeacht of deze echtgenoot schuldenaar van de vordering is en of tegen hem een executoriale titel is verkregen.

Ik betwijfel of dit oordeel juist is.¹⁵ De Hoge Raad wijkt namelijk af van de algemene regel van beslagrecht dat degene tegen wie de executoriale titel is verkregen bij de tenuitvoerlegging daarvan als de geëxecuteerde wordt aangemerkt. Deze regel geldt ook in het geval het te executeren goed aan een ander dan de schuldenaar toebehoort. Uit art. 435 lid 2 en 3 Rv kan worden afgeleid dat in dat geval de rechthebbende van het goed als de geëxecuteerde moet worden aangemerkt als de executie plaatsvindt op basis van de tegen hem verkregen veroordeling om de executie te dulden. Vindt de executie plaats op basis van de veroordeling tot betaling, dan moet de schuldenaar als geëxecuteerde worden aangemerkt. Ik ben van mening dat deze regel ook van toepassing is op het beslag op de huwelijksgemeenschap. Dit betekent dat doorgaans de echtgenoot-schuldenaar als geëxecuteerde moet worden aangemerkt. Het argument dat de geëxecuteerde zijn rechten moet kunnen veiligstellen maakt dit mijns inziens niet anders, aangezien deze mogelijkheid wordt gewaarborgd door de hieronder nog te bespreken betekening aan de echtgenoot-niet-schuldenaar en diens verzetsmogelijkheid.

5.1 Bijzondere regels bij het derdenbeslag?

Het is de vraag of in het geval van een derdenbeslag de bestuursbevoegde echtgenoot wél als beslagene moet worden aangemerkt. De Hoge Raad hanteert een aantal argumenten die erop wijzen dat de positie van deze echtgenoot in relatie tot de derde een bijzonder rol speelt. Zo merkt de Hoge Raad op dat de vrouw de bank informatie kan verschaffen omtrent haar huwelijksvermogensregime. Daarbij komt dat de casus die aan het arrest ten grondslag lag, was ingegeven door het gegeven dat de bank had verklaard dat het beslag geen doel had getroffen. Deze verklaring vloeit ongetwijfeld voort uit de bewoordingen van het beslagexploot, waarin, in navolging van art. 475 Rv, zal zijn vermeld dat beslag werd gelegd op

‘alle gelden, goederen en/of geldswaarden, die de bank van de man onder zich heeft en/of aan de man verschuldigd is en/of uit een reeds bestaande rechtsverhouding zal verkrijgen en/of uit een reeds bestaande rechtsverhouding verschuldigd zal worden, (...)’¹⁶

Uit deze bewoordingen wordt het de bank niet duidelijk dat ook is beoogd de op naam van de vrouw staande bankrekening te beslaan. Het kan moeilijk van de bank worden gevergd om bij ieder onder haar gelegd derdenbeslag, na te gaan of de als geëxecuteerde aangemerkte persoon wellicht getrouwd is en, zo ja, of de echtgenoot van de ge-

¹⁵ Zie hierover ook Tuil, *Verdelingsbeslagen* (diss. Rotterdam), Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2009, nr. 683-705 en Tuil, 'Drie stellingen', *WPNR* 2010 (6831), p. 144-145.

¹⁶ Vgl. Modellen voor de rechtspraktijk, model IV.2.2.2.1.

executeerde ook een rekening bij de bank heeft en, zo ja, of deze rekening wellicht in enige huwelijksgemeenschap valt.

Dit vormt echter geen argument om de vrouw als geëxecuteerde aan te merken. Neem het voorbeeld waarin de vrouw met toestemming van de man een onder het bestuur van de man staande auto naar de garage heeft gebracht. Bij het leggen van derdenbeslag op deze auto kan de executant niet volstaan met de man als geëxecuteerde aan te merken. Op die wijze weet de garagehouder immers niet dat de auto onder het beslag valt. Dit voorbeeld toont aan dat het aanduiden van de bestuursbevoegde echtgenoot als geëxecuteerde onduidelijkheid bij de derde-beslagene niet wegneemt. Het komt erop aan dat de beslaglegger het beslagexploot op een zondanige wijze redigeert dat het de derde-beslagene duidelijk is welke goederen onder het beslag vallen.

6. Betekening aan en verzet door de echtgenoot-niet-schuldenaar

Voor de echtgenoot-niet-schuldenaar is het van groot belang hoe hij van het beslag op de hoogte komt en hoe hij zich hiertegen kan verzetten. Deze vragen worden beantwoord door art. 435 lid 3 Rv. Deze bepaling schrijft voor dat een ten laste van de schuldenaar gelegd beslag op goederen die toekomen aan een derde, binnen acht dagen aan de rechthebbende van deze goederen moet worden betekend. De rechthebbende kan zich vervolgens tegen de executie verzetten door een schriftelijke mededeling aan de deurwaarder. Maakt de rechthebbende voor de afloop van een termijn van acht dagen van dit recht gebruik, dan geldt het beslag jegens hem als conservatoir, totdat hij is veroordeeld om de executie te dulden. Dit alles geldt mijns inziens *mutatis mutandis* ook voor het beslag op de huwelijksgemeenschap. Een dergelijk beslag moet aan de echtgenoot-niet-schuldenaar worden betekend en deze echtgenoot heeft acht dagen om zich tegen het beslag te verzetten.

Het is mij echter gebleken dat in de praktijk deze werkwijze lang niet altijd wordt gevolgd. Voor zover ik kan nagaan blijft de betekening van het beslag aan de echtgenoot-niet-schuldenaar dikwijls uit en is de bevoegdheid tot verzet door een schriftelijke mede[738]deling goeddeels onbekend. Hierbij is het goed om op te merken dat het uitblijven van betekening niet tot nietigheid, maar slechts tot schadeplechtigheid leidt.¹⁷

Het uitblijven van de betekening kan wellicht worden verklaard door een rigide toepassing van de 'ieder voor het geheel'-leer,¹⁸ uit de gedachte dat echtgenoten elkaar inlichtingen behoren te verschaffen over een gelegd beslag¹⁹ of uit de gedachte dat de verzetsmogelijkheid van art. 435 lid 3 Rv te ver gaat. Dat de eerste gedachte onjuist is heb ik hierboven reeds behandeld. Wat het tweede argument betreft zou ik willen opmerken dat de inlichtingsverplichting bij dreigende executie niet alleen voor de echtgenoten geldt. Het komt mij voor dat deze verplichting rust op iedere schuldenaar wiens schulden dreigen te worden verhaald op het goed van een derde. Desalniettemin heeft de wetgever de betekeningplicht op de beslaglegger gelegd. Ook het argument dat de verzetmogelijkheid van art. 435 lid 3 Rv te ver gaat, is niet doorslaggevend. Immers, dat de echtgenoot-niet-schuldenaar een ruime bevoegdheid heeft om zich tegen het beslag te

¹⁷ MvT, Parl. Gesch. Wijziging Rv e.a.w., p. 91 en 92.

¹⁸ Vgl. Pres. Rb. Utrecht 27 april 2000, KG 2000, 145.

¹⁹ Vgl. art. 1:83 BW zoals voorgesteld in wetsvoorstel 28 867 (aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen); zie *Kamerstukken I* 2008/09, 28 867, nr. A.

verzetten is reeds in de rechtspraak van de Hoge Raad vastgelegd. De mogelijkheid van verzet door een schriftelijke mededeling verschuift enkel het procesinitiatief naar de beslaglegger. Aangezien deze de noodzakelijke executoriala titel in een (executie)kortgeding kan verkrijgen en de echtgenoot-niet-schuldenaar in de kosten van deze procedure zal worden veroordeeld, kan niet worden gezegd dat het de beslaglegger onnodig moeilijk wordt gemaakt of dat de echtgenoot-niet-schuldenaar de executie straffeloos kan traineren. De betekening en de verzetsmogelijkheid garanderen wel dat de echtgenoot-niet-schuldenaar effectief gebruik kan maken van de bijzondere rechten die een echtgenoot zijn toegekend om executie voor schulden van de andere echtgenoot te voorkomen. Hierbij kan worden gedacht aan het recht om te verlangen dat verhaal zal worden genomen op privégoederen van de echtgenoot-niet-schuldenaar in het geval de schuld buiten de gemeenschap valt (art. 1:96 lid 1 BW) of de mogelijkheid om rechtshandelingen van de echtgenoot-schuldenaar te vernietigen op grond van art. 1:88 BW.

7. Echtgenoten als derde-beslagene?

Tot slot een netelige kwestie: een roerende zaak niet-registergoed kan voor zover hier relevant op twee manieren worden beslagen. Bevindt de zaak zich onder de schuldenaar, dan wordt het beslag gelegd op de voet van art. 439 e.v. (conservatoir art. 711 e.v.) Rv. Bevindt de zaak zich onder een derde, dat wil zeggen een ander dan de geëxecuteerde of de executant, dan wordt het derdenbeslag gelegd op de voet art. 475 e.v. (conservatoir 718 e.v.) Rv.²⁰ Daarmee wordt relevant of, en zo ja wanneer, de echtgenoot-niet-schuldenaar als derde-beslagene moet worden aangemerkt.

Deze vraag moet worden beantwoord aan de hand van het bestuur van het goed. Dit blijkt uit een opmerking van de minister in de parlementaire geschiedenis over het verhaal door een privéschuldeiser van een deelgenoot in een eenvoudige gemeenschap. Een dergelijke schuldeiser kan zich onder andere verhalen op hetgeen zijn schuldenaar-deelgenoot uit hoofde van de verdeling zal verkrijgen (vgl. art. 3:180 BW). Volgens de minister kan de schuldeiser deze verhaalsmogelijkheid effectueren door

'derdenbeslag [te] leggen onder de gezamenlijke deelgenoten c.q. onder de deelgenoot of de derde die eventueel met het beheer of de vereffening is belast, op al hetgeen zij aan de schuldenaar deelgenoot uit hoofde van de verdeling zullen moeten uitkeren (...).'²¹

Deze opmerking is van belang omdat totdat de verdeling goederenrechtelijk is geëffectueerd deze goederen deel uitmaken van de gemeenschap. In een eenvoudige gemeenschap geldt, anders dan in een huwelijksgemeenschap, een collectief bestuur, hetgeen inhoudt dat de deelgenoten de aan de goederen verbonden bevoegdheden slechts gezamenlijk mogen gebruiken (art. 3:170 BW). Blijkens het bovenstaande citaat volgt hieruit dat een derdenbeslag onder hen allen behoort te worden gelegd. Dit wordt anders als de deelgenoten het beheer aan één van hen of aan een derde opdragen (art. 3:168 lid 1 BW). In dat geval geldt voor de eenvoudige gemeenschap net als voor de huwelijksgemeenschap een privaat bestuur. In dat geval moet, aldus het citaat, het beslag onder de bestuursbevoegde deelgenoot (of derde) worden gelegd. Dit houdt in dat

²⁰ Daarnaast is beslag onder de schuldeiser mogelijk op de voet van art. 479h e.v. Rv (conservatoir 724 Rv). Deze wijze van beslaglegging levert geen bijzondere problemen op.

²¹ MvA II Inv, Parl. Gesch. Wijziging Rv e.a.w., p. 85.

tot de huwelijksgemeenschap behorende roerende zaken onder de bestuursbevoegde echtgenoot moeten worden beslagen.²²

Het behoeft geen betoog dat deze regel voor de praktijk moeilijk te hanteren is. Hoe moet de executant immers bepalen welke echtgenoot bestuursbevoegd is? De wet komt de executant hier enigszins tegemoet. Art. 461d Rv geeft de beslaglegger de vrijheid om een goed dat zich onder een derde [739] bevindt desondanks te beslaan door middel van een beslag onder de schuldenaar. Uit dit wetsartikel blijkt dat in dat geval het beslag jegens de schuldenaar geldig blijft, zelfs als de derde (in casu de echtgenoot-niet-schuldenaar) tegen de wijze van beslaglegging bezwaar maakt.

Verzet door de bestuursbevoegde echtgenoot-niet-schuldenaar bewerkstelligt echter wél dat het beslag niet tegen hem werkt. Aangezien art. 461d Rv als grond voor het verzet met zoveel woorden een bevoegdheid ten aanzien van het goed noemt, betekent dit vermoedelijk dat het beslag de bestuursbevoegdheid van de echtgenoot-niet-schuldenaar niet inperkt. Om dit te voorkomen heeft de executant na beslaglegging drie dagen om alsnog een verklaringsformulier aan de echtgenoot-niet-schuldenaar te doen betekenen.²³ Het beslag wordt dan vervolgd als een derdenbeslag. Ik ben van mening dat in dat geval de echtgenoot-niet-schuldenaar kan volstaan met te verklaren dat de beslagen goederen in de huwelijksgemeenschap vallen.

De vrijheid van de bestuursbevoegde echtgenoot om zich tegen het beslag te verzetten wordt door art. 1:92 BW beperkt. Dit artikel bepaalt dat de derde aan wie het niet duidelijk is wie van de echtgenoten met het bestuur van een roerende zaak is belast, de echtgenoot die de zaak onder zich heeft bevoegd mag achten. Dit betekent dat de bestuursbevoegde echtgenoot-niet-schuldenaar zich in elk geval niet tegen het beslag mag verzetten als de echtgenoot-schuldenaar op het moment van beslaglegging het goed feitelijk onder zich had. Het is echter de vraag of deze regel ook geldt in het geval het de beslaglegger niet duidelijk is welke echtgenoot bestuursbevoegd is en de zaken zich niet (voldoende duidelijk) feitelijk onder de echtgenoot-schuldenaar bevinden. Hierbij denk ik met name aan zich in de echtelijke woning bevindende zaken. Het komt mij voor dat de rechtspraak erbij is gediend dat in het kader van het beslagrecht ook hier art. 1:92 BW toepassing vindt, maar voor een dergelijke ruime uitleg van dit artikel is geen steun te vinden in de parlementaire geschiedenis of de literatuur. Het is dus zaak om in geval van twijfel tijdig aan de echtgenoot-niet-schuldenaar een verklaringsformulier te betekenen.

8. Conclusie

Uit het voorgaande wordt duidelijk dat het beslag op de huwelijksgemeenschap op enkele belangrijke punten afwijkt van een gewoon beslag. Het beslag wordt evenals een gewoon beslag gelegd op basis van de veroordeling van de schuldenaar tot betaling. Eveneens behoort deze schuldenaar – anders dan de Hoge Raad leert – als geëxecuteerde te worden aangemerkt. Het beslag moet echter – anders dan in de beslagpraktijk wel gebruikelijk is – aan de echtgenoot-niet-schuldenaar worden betekend. Deze echtgenoot heeft vervolgens de bevoegdheid om zich door een schriftelijke mededeling aan

²² Wetsvoorstel 28 867 voorziet dat voor niet op naam staande goederen een cumulatief bestuur geldt (art. 1:97 BW). Dit betekent mijns inziens dat deze goederen onder beide echtgenoten moeten worden beslagen nu het immers zaak is om de bestuursmacht van beide echtgenoten in te perken.

²³ De bestuursbevoegde echtgenoot-niet-schuldenaar behoudt ook na deze termijn de bevoegdheid om zich tegen het beslag te verzetten; vgl. MvT, Parl. Gesch. Wijziging Rv e.a.w., p. 136.

---

de deurwaarder tegen het beslag te verzetten. Als de echtgenoot-niet-schuldenaar met het bestuur van het te executeren goed belast is of zou kunnen zijn, dan verdient het aanbeveling om hem als derde-beslagene aan te merken, al wordt, als dit achterwege blijft, de geldigheid van een beslag jegens de echtgenoot-schuldenaar niet aangetast.